

564

FEBRER
2019

BREGAR AMB L'EXTREMA DRETA

Héctor Sánchez Margalef, Investigador CIDOB

La Unió Europea assisteix aclaparada a una proliferació de forces d'extrema dreta, dreta radical o formacions euroescèptiques de caire populista que han anat guanyant terreny electoralment a tots els nivells de govern de la UE en els últims deu anys. A mesura que la seva presència pública augmentava, creixia també la preocupació entre l'opinió pública europea, les elits tradicionals i els mitjans de comunicació per com tractar amb aquests partits. Què fer? Hi pot haver un compromís a nivell europeu entre totes les forces polítiques sobre com tractar-los? Encara més complicat de respondre, ¿és possible quan, en alguns casos, ja s'ha sucumbit a la temptació de festejar els seus vots i escons per arribar al govern o formar-ne un de coalició amb ells?

A hores d'ara, Europa conviu amb la dreta radical de diferents maneres. Hi ha estats membres on els partits polítics tradicionals han aplicat recurrentment el cordó sanitari a les forces d'aquest signe polític. Bèlgica va ser el primer país en fer-ho, l'any 1991, quan es va aïllar l'extrema dreta del Vlaams Blok (avui Vlaams Belang), que havia irromput amb força en unes eleccions federals que van passar a la història política del país com el "diumenge negre". França també va invocar el cordó sanitari quan Jean-Marie Le Pen, líder del Front Nacional, va arribar a la segona volta de les presidencials de l'any 2002. La resta de partits, inclosos els socialistes del derrotat primer ministre Lionel Jospin, van cridar a votar en massa pel candidat del centredreta, Jacques Chirac. No obstant això, en les últimes eleccions presidencials aquesta unitat republicana va començar a esquarterar-se per l'esquerra amb les reticències del líder de la *France Insoumise*, Jean-Luc Mélenchon, a donar suport a Emmanuel Macron enfront de Marine Le Pen. Alemanya també s'ha servit del cordó sanitari un cop la formació Alternativa per a Alemanya ha anat guanyant força als parlaments regionals fins a aconseguir entrar al Bundestag. Finalment, Suècia ha estat l'última d'aplicar aquesta mesura per barrar el pas als Demòcrates Suecs (tercers en les últimes eleccions generals i en auge), encara que per això hagin necessitat una llarga negociació entre socialdemòcrates, liberals, verds i centristes.

En canvi, en altres països els partits de dreta radical estan tan normalitzats que no només ajuden a formar o donen suport a governs de partits tradicionals de centre dreta com a Finlàndia o Bulgària, sinó que fins i tot formen part de l'executiu. A Espanya, de moment, la irrupció de l'extrema dreta com a força determinant en la configuració de majories ha aparegut només a nivell regional però les enquestes ja apunten la seva consolidació en unes pròximes eleccions generals. Àustria és

el cas més paradigmàtic d'aquesta evolució. Després de les eleccions de 1999, el cristianodemòcrata Wolfgang Schüssel, del Partit Popular austríac, es va convertir en el primer canceller que va recórrer a la dreta radical per formar una majoria de govern. Avui, aquesta coalició s'ha reeditat sense que la Unió Europea mostri ni una mica de la incomoditat política que va voler exterioritzar a principis de l'any 2000. També a Itàlia un partit d'extrema dreta, La Lliga de Matteo Salvini, és soci de coalició d'una altra formació, el Moviment Cinc Estrelles, difícil de classificar entre les famílies polítiques tradicionals, i que va resultar ser el partit més votat en les últimes eleccions generals.

Més problemàtic per la Unió Europea ha estat gestionar la seva relació amb els governs que directament estan en mans de partits d'extrema dreta o dreta populista com el polonès i l'hongarès, que han propiciat fins i tot l'activació de l'article 7 del TFUE. Especialment espinós és el cas d'Hongria, ja que Viktor Orbán i el seu partit Fidesz pertanyen formalment a la família política democristiana del Partit Popular Europeu, encara que alguns dels seus companys de files considerin que la seva retòrica antiimmigració i les seves agressions a la independència judicial i mediàtica tenen poc a veure amb la dreta tradicional.

Atesa la diversitat dels països membres de la UE, la complexitat i fragmentació dels escenaris polítics nacionals i la forta implantació de les forces de dreta extrema o populista, la resposta intuïtiva a si pot haver-hi o no un compromís per aïllar les alternatives més radicals és que no sembla possible. En alguns casos, la temptació d'arribar al poder va ser tan gran que els mitjans per accedir-hi no van importar, ni tampoc amb qui aliar-se per aconseguir-ho. En altres, els partits tradicionals de centre dreta han assumit i normalitzat fins a tal punt el discurs de la dreta radical que tant el suport puntual per a una investidura com un pacte de govern s'assumeixen com un pas natural. Fins i tot pot haver-hi casos on la manca d'alternatives per aconseguir els suports parlamentaris necessaris i la ferma voluntat de no voler repetir eleccions pugui llançar als partits tradicionals en braços de l'extrema dreta. La realitat de cada país s'imposa per davant dels discursos benintencionats. De cara a les eleccions europees de maig, caldrà veure com s'agruparan totes aquestes forces heterogènies que formen part de la dreta més radical al Parlament Europeu. Si tots aquests partits aconseguissin formar un sol grup seria impossible ignorar-los. No obstant això, fins ara mai han estat capaços d'anar tots a una. Sembla que aquesta vegada la voluntat de col·laboració entre ells existeix, fins i tot més enllà de les dubtoses ofertes de coordinació articulades per Steve Bannon i la seva plataforma *The Movement*.

Aleshores, què cal fer? Cal mantenir l'opció del cordó sanitari allà on encara segueix en peu? Segueix sent una resposta vàlida? El risc de comprometre's amb el cordó sanitari és doble: d'una banda es llança un missatge als votants d'aquestes forces que el seu vot és incorrecte. Aquests electors que, probablement per motius diversos -i fins i tot contradictoris entre ells-, han recorregut a votar opcions radicals podrien sentir que es repeteix una altra vegada la història de que són les elits tradicionals qui decideixen en última instància qui governa, si el vot emès per sufragi popular no garanteix el funcionament de l'*statu quo*, deslegitimant així les inquietuds i demandes d'aquest sector de la població. Cada vegada que s'aïlla a aquestes forces perquè les seves idees no són "correctes" o les seves mesures polítiques no són "sensates", els partits tradicionals alimenten el missatge que l'única solució vàlida és la seva. El resultat és més desconfiança entre governants i governats, el que en última instància reforça els partits que es nodreixen del vot desencantat.

Cada elecció i cada nova crisi que passa mentre els problemes, veritables o percebuts, dels votants no es solucionen, les forces d'extrema dreta tenen una nova oportunitat per seguir guanyant vots i acumular capital polític. Si la Unió Europea

no desenvolupa el seu pilar social, pot ser que en les properes eleccions al Parlament Europeu els partits d'extrema dreta guanyin encara més eurodiputats.

L'alternativa al cordó sanitari és considerar aquests partits com a opcions vàlides per ser socis de govern o d'investidura i confiar que el pes de la responsabilitat governamental, o fins i tot les pròpies dinàmiques institucionals, facin efecte en el discurs i en la capacitat de gestió i mobilització de l'extrema dreta per a que acabi suavitzant les seves pròpies posicions inicials o debilitada per escissions o xocs interns. L'opció és arriscada perquè podria no ser així. A Finlàndia, els Veritables Finlandesos es van partir per la meitat entre els que volien seguir donant suport al govern i els que no; però a Itàlia, tot i que les seves demandes inicials s'han diluït, la popularitat de la Lliga no ha fet més que augmentar des que Matteo Salvini actua com a vice primer ministre.

La irrupció de la dreta radical a la UE ja s'ha traduït en una contínua pèrdua de drets, ja sigui per la seva presència directa en determinats governs o perquè han influït en l'agenda política dels partits tradicionals. Aviat arribarà el moment de prendre una decisió. Europa s'ha construït per un pacte entre socialdemòcrates i democristians des dels seus orígens. Però la gran coalició podria ser insuficient després de les eleccions de maig de 2019. Per tant, qui tingui por a l'extrema dreta haurà de fer pinya, no per aïllar-la, sinó per combatre les seves idees i propostes, i demostrar que poden oferir un millor projecte polític. Per a això, serà imprescindible explorar noves majories.